

О. В. Булатова,

д. е. н., професор, професор кафедри міжнародних фінансів, НН інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7938-7874>

О. В. Вишняков,

здобувач ступеня доктор філософії, НН інститут міжнародних відносин, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-1350-057X>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.3.124

МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ФІНАНСУВАННЯ: НАПРЯМИ, ІНСТРУМЕНТИ, ВАЖЕЛІ ТРАНСФОРМАЦІЇ

О. Bulatova,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of International Finance,
Educational and Scientific Institute of International Relations Taras Shevchenko National University of Kyiv

О. Vyshniakov,

Postgraduate student, Educational and Scientific Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv

INTERNATIONAL HUMANITARIAN FINANCING: DIRECTIONS, INSTRUMENTS, LEVERS OF TRANSFORMATION

Грунтуючись на результатах критичного аналізу існуючої системи гуманітарної допомоги, визначено напрями та важелі її подальшого розвитку, запропоновано концептуальні засади трансформації міжнародної гуманітарної системи в контексті досягнення цілей Grand Bargain 3.0. Збільшення обсягів довгострокового гуманітарного фінансування, підвищення його якості та гнучкості, посилення ролі національних та місцевих суб'єктів гуманітарної діяльності, залучення постраждалих громад до формування гуманітарних політик суттєво впливають на підвищення ефективності гуманітарного фінансування.

Визначено, що сучасна міжнародна гуманітарна система, існуючі механізми гуманітарної допомоги потребують трансформації задля задоволення зростаючих гуманітарних потреб, включаючи пошук нових інструментів задля забезпечення більшого впливу та досягнення результатів. Складні надзвичайні ситуації часто є результатом поєднання політичної нестабільності, конфлікту, соціальної нерівності, зміни клімату посилюють вразливість населення і країн. В умовах, коли національних ресурсів виявляється вкрай недостатньо, ризики гуманітарних криз суттєво посилюються. Наявне фінансування гуманітарної допомоги виявляється не спроможним забезпечити існуючі гуманітарні потреби людей.

Доведено, що розвиток традиційної моделі гуманітарного фінансування (гранти, кредити) передбачає залучення нових фінансових інструментів (сек'юритізація, хеджування, гарантування, акціонерний капітал, зелені кредити), диверсифікацію джерельної бази фінансування гуманітарних потреб (глобальні фонди, державно-приватне партнерство, нетрадиційні доно-

ри), що сприятиме більш ефективному використанню обмежених ресурсів для досягнення задач гуманітарного реагування. Обґрунтовано, що застосування інноваційних підходів гуманітарного фінансування із залученням приватного капіталу сприятиме: скороченню гострого дефіциту гуманітарного фінансування, зміщенню його фокусу з короткострокових проєктів на користь довгострокового фінансування та міжсекторальної співпраці, у т.ч. шляхом розвитку публічно-приватного партнерства, покращенню якості фінансування, посиленню впливу громад для стимулювання розвитку постраждалих від кризи регіонів.

Based on the results of a critical analysis of the existing humanitarian aid system, directions and levers for its further development have been identified, and conceptual foundations for the transformation of the international humanitarian system in the context of achieving the goals of Grand Bargain 3.0 have been proposed. Increasing the volume of long-term humanitarian funding, improving its quality and flexibility, strengthening the role of national and local humanitarian actors, and involving affected communities in the formulation of humanitarian policies have a significant impact on improving the effectiveness of humanitarian funding.

The current international humanitarian system and existing humanitarian aid mechanisms need to be transformed to meet growing humanitarian needs, including finding new tools to ensure greater impact and achieve results. Complex emergencies are often the result of a combination of political instability, conflict, social inequality, and climate change, which increase the vulnerability of populations and countries. When national resources are severely insufficient, the risks of humanitarian crises increase significantly. The available funding for humanitarian aid is not sufficient to meet the existing humanitarian needs of the people.

It has been proven that the development of the traditional model of humanitarian financing (grants, loans) involves the use of new financial instruments (securitisation, hedging, guarantees, equity capital, green loans) and the diversification of the source base for financing humanitarian needs (global funds, public-private partnerships, non-traditional donors), which will contribute to a more efficient use of limited resources to achieve humanitarian response objectives. It is reasonable to assume that the application of innovative approaches to humanitarian financing with the involvement of private capital will contribute to: reducing the acute shortage of humanitarian funding, shifting its focus from short-term projects to long-term funding and cross-sectoral cooperation, including through the development of public-private partnerships, improving the quality of funding, and strengthening the influence of communities to stimulate the development of crisis-affected regions.

Ключові слова: міжнародне фінансування, міжнародна гуманітарна система, фінансові інструменти, глобальні виклики, конфлікт, криза, війна, повоєнне відновлення.

Key words: international financing, international humanitarian system, financial instruments, global challenges, conflict, crisis, conflict, war, post-war recovery.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Наявний розрив між масштабами гуманітарних потреб та існуючими обсягами фінансування гуманітарної допомоги не дозволяє повною мірою забезпечити якісне виконання програм гуманітарного реагування. Потенційний обсяг подальших скорочень сучасного гуманітарного фінансування оцінюється від 34% до 45% [3], що може призвести гуманітарний сектор на рівень урядового фінансування 2014 року. Кожна третя країна з 30 найбільших бенефіціарів гуманітарної допомоги отримала лише 70% свого фінансування від донорів.

Гуманітарний розрив постійно зростає і досяг 27,7 млрд долл. [16]. Хронічне недофінансування об-

межує можливості міжнародних організацій щодо якісної реалізації програм гуманітарної допомоги. Порівняльний масштаб глобальних інвестицій в оборону та розвиток підкреслює складність пошуку збалансованих стратегічних підходів у політиці розвитку, політиці безпеки, гуманітарній діяльності тощо. За таких обставин традиційні підходи до гуманітарної допомоги виявляються недостатніми, відповідно, дослідження сучасних проблем трансформації міжнародної гуманітарної системи в умовах складних полікриз та багатогранних надзвичайних ситуацій не тільки актуалізуються, а й набувають критичної значущості.

Таблиця 1. Динаміка міжнародної гуманітарної допомоги, млрд долл.

Загальний обсяг міжнародної гуманітарної допомоги	2020	2021	2022	2023	2024
Всього	34,9	39,5	46,1	45,7	40,8
у т.ч. уряди та інституції ЄС	29,0	32,4	35,2	37,5	33,9
приватні донори	5,9	7,1	10,9	8,3	7,0

Джерело: сформовано на основі [3].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У розвитку теоретико-методологічного базису гуманітарної діяльності тривалий час домінувала класична парадигма [10], змістовне наповнення якої визначалось, перш за все, гуманітарними принципами, а практичне впровадження забезпечували міжнародні організації гуманітарного спрямування та інші неурядові організації. Із розвитком та ускладненням гуманітарного ландшафту класична парадигма стала доповнюватись радикальною парадигмою — парадигмою стійкості, відповідно до якої криза визначається як нова нормальність, відповідно, першочергове реагування на неї та забезпечення гуманітарної діяльності формують місцеві інституції на населення (волонтери). Дослідженню проблем сучасного гуманітарного простору, організаційного механізму надання гуманітарної допомоги присвячено наукові розробки, які проводять Hilhorst D., Jansen B. [9—10], Tennant V., Doyle B., Mazou R. [19], Collinson S., Elhawary S. [8]. Напрямки розвитку загального механізму координації гуманітарної допомоги розглядає у своїх дослідженнях Baker J. [6], проблеми функціонування сучасної гуманітарної системи представлено у розробках Joireman S., Haddad F. [12], Lowcock M. (2021) [14].

Потреба в гуманітарних дослідженнях ніколи не була так критично важливою для вітчизняних науковців. Війна рф проти України спричинила гостру гуманітарну кризу, а існуюча система оперативної міжнародної гуманітарної допомоги, виявила певні проблеми у її наданні, оскільки міжнародні гуманітарні організації, які працювали в Україні на початку активної фази війни, показали недостатню підготовленість і неефективне планування. Проблема залучення та ефективного використання міжнародних фінансових інструментів для вирішення гуманітарних, інфраструктурних, безпекових проблем та забезпечення повного відновлення української економіки присвячено наукові розробки Лизун М. [15], Приятельчук О. [18], Резнікової Н. [1], Шниркова О., Чугаєва О. [2].

Сучасна побудова міжнародної гуманітарної системи, передусім, враховує уподобання й можливості гуманітарних організацій, як наслідок, реальні гуманітарні потреби стають неповністю враховані, а сама гуманітарна допомога, що надається, характеризується невідповідністю потребам і вподобанням людей і громад.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є розвиток теоретико-методологічного базису еволюції системи гуманітарного фінансування шляхом обґрунтування важелів трансформації міжнародної гуманітарної системи в сучасних умовах загострення глобальних викликів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Динаміка гуманітарного фінансування (табл. 1) переконливо свідчить про його скорочення. 2022 рік став максимальним з точки зору фінансування як урядовими, так і приватними донорами, що пояснюється збільшенням обсягів допомоги у зв'язку із розгортанням військової агресії рф проти України.

Стрімке зменшення гуманітарного фінансування посилює надзвичайну невизначеність і вразливість, які вже спричинені триваючою полікризою. Найбільш трагічним наслідком такого скорочення може стати зростання смертності в країнах-бенефіціарах гуманітарної допомоги. Так, фінансування USAID значно сприяло зниженню смертності дорослих та дітей у країнах з низьким та середнім рівнем доходу протягом останніх двох десятиліть. Попередні прогнозні оцінки закриття програм USAID, запроваджені на початку 2025 року, може призвести до більш ніж 14 мільйонів додаткових смертей до 2030 року, включаючи 4—5 мільйонів смертей серед дітей молодше 5 років [7]. Фактично, це не тільки мінімізує можливості країн із низьким рівнем доходів щодо соціально-економічного зростання, а й унеможливує досягнення людством Цілей сталого розвитку до 2030 року. Скорочення фінансування з боку головного донора посилює тиск на зменшення обсягів фінансування, яке забезпечували інші донори, про що свідчать їх попередні заяви щодо скорочення гуманітарного фінансування (Велика Британія на 40%, Франція — 37%, Нідерланди — 30%, Бельгія — 25%). Таке скорочення гуманітарного фінансування поглиблює кризу в секторі гуманітарного реагування та допомоги розвитку.

Розвиток діючої гуманітарної системи (табл. 2), її трансформація та реформування спрямовані на активізацію, оптимізацію та підвищення ефективності гуманітарного реагування в контексті сталого розвитку.

Запровадження нових форм гуманітарного фінансування відповідає зобов'язанням, які прийняли на себе основні донори та гуманітарні організації, підписав на Всесвітньому гуманітарному форумі відповідну рамкову угоду (Grand Bargain). Базовими засадами реформування гуманітарної системи визначено посилення гуманітарної допомоги шляхом оптимізації процесів та покращення координації; розвиток потенціалу гуманітарних операцій шляхом розширення можливостей місцевих та національних служб реагування; збільшення прозорості та підзвітності шляхом оптимізації звітності; розвиток гнучкого та довгострокового гуманітарного фінансування, що сприяє його більш ефективному та результативному використанню. Такий формат угоди характеризує її всеохоплюючий характер, що, з одного

Таблиця 2. Еволюція системи міжнародної гуманітарної діяльності: фокус, пріоритети, результати

Параметр	Grand Bargain (2016)	Grand Bargain 2.0 (2021)	Grand Bargain 3.0 (2023)
фокус	оптимізація процесів та покращення координації; розвиток потенціалу гуманітарних операцій; розширення можливостей місцевих та національних служб реагування; збільшення прозорості та оптимізація звітності; розвиток гнучкого довгострокового фінансування	якісне фінансування; локалізація	локалізація участі постраждалих громад; якісне фінансування; створення секторальної трансформації шляхом випереджувальних дій, багатосекторальної співпраці та інноваційних механізмів фінансування. Міжсекторальні питання: гендерна рівність та розподіл ризиків
Кількість донорів та гуманітарних організацій	34	64	71
Пріоритет	<i>Результати</i>		
Якісне фінансування (узгоджена ціль: 30% гнучкого фінансування)	- збільшення довгострокового фінансування - розвиток гнучких механізмів адаптації до криз - обмежений прогрес у забезпеченні гнучкого фінансування		
Локалізація (узгоджена ціль: 25% фінансування для місцевих акторів)	- розширення практик фінансування національних та місцевих акторів (розробка та запровадження стратегії, політики фінансування локалізації) - перехід до збільшення накладних витрат для місцевих та національних акторів - розвиток рівноправних партнерств - поширення міжкластерних координаційних груп		

Джерело: сформовано на основі [4].

боку, є свідченням складно структурованого процесу гуманітарної допомоги, але ж з іншого, — досягнення результатів за таких умов стає вкрай проблематичним. Фокус подальшого реформування (Grand Bargain 2.0, Grand Bargain 3.0.) звужено до колективних взаємопідсилюючих "сприятливих пріоритетів": якісне фінансування та локалізація участі.

Поступове запровадження нових ініціатив сприяло збільшенню довгострокового фінансування (16 з 22 донорів зменшили до 70% прямого фінансування, розширюючи м'яке цільове фінансування, 10 з 22 донорів забезпечили понад 30% довгострокового фінансування у загальному обсязі гуманітарних асигнувань). Суттєвим обмеженням для розвитку довгострокового фінансування залишається річне фінансове планування. Щодо забезпечення гнучкого фінансування спостерігається обмежений прогрес (узгоджена ціль — 30% гнучкого фінансування), потребують подальшого розвитку гнучкі механізми адаптації до криз. Важлива роль у розвитку локалізації відіграють об'єднані фонди, скорочення посередництва у фінансуванні. Гальмуючим фактором залишається наявність обмежень для донорів щодо безпосереднього фінансування місцевих та національних акторів. Поступово відбувається перехід до збільшення накладних витрат для місцевих та національних акторів. Серед інших здобутків у розвитку локалізації участі постраждалих громад варто зазначити розвиток

рівноправних партнерств, поширення міжкластерних координаційних груп.

Важливою умовою підвищення ефективності гуманітарної діяльності є підвищення прозорості та підзвітності щодо гуманітарної допомоги. Відсутність обов'язкового систематичного звітування щодо гуманітарного фінансування значно ускладнює оцінку потенційних гуманітарних потреб. Існуючий дисбаланс між гуманітарним попитом та пропозицією, пріоритетами донорів та цільовими показниками ефективності посилює пріоритет охоплення над якістю та справедливістю. У такому випадку, оптимальне поєднання цих складових (охоплення, якість, справедливість) стає вкрай важливою основою для трансформації гуманітарної діяльності:

по-перше, складні умови сучасного операційного середовища гуманітарної діяльності (невизначеність, нестабільність, зростання конфліктогенності) вимагають посилення гуманітарної дипломатії на підтримку найбільш вразливих груп населення;

по-друге, розширення участі постраждалого населення і громад для визначення гуманітарних потреб, оптимізує пріоритети, сприяє визначенню основних чинників вразливості та виключення;

по-третє, застосування програмних підходів та інклюзивного проєктування сприятиме досягненню якісних результатів надання гуманітарної допомоги у вели-

Таблиця 3. Важелі трансформації гуманітарного реагування на національному рівні відповідно до Grand Bargain 3.0

Пріоритет великої угоди/ актори	Важелі трансформації на відповідному рівні	
	Міжнародні донори та гуманітарні організації	Національний уряд, локальні гуманітарні організації
Якісне фінансування	- багаторічне планування в умовах зтяжної кризи - гнучкість фінансування - якісний моніторинг та звітності щодо фінансування	- адаптація національних гуманітарних систем до умов зтяжних криз - застосування гнучкого фінансування (зокрема шляхом внесків до об'єднаних фондів) - вдосконалення внутрішньої системи моніторингу та звітності (зокрема для місцевих служб реагування)
Локалізація	- прогрес у накладних витратах без збільшення звітного навантаження - розширення фінансування місцевих акторів (не менш ніж 25% об'єднаних фондів) - розширення участі місцевих організацій у гуманітарних комісіях, дорадчих радах - інвестування у збільшення потенціалу місцевих акторів - де бюрократизація процесів - розширення залучення постраждалих громад - розширення грошової та ваучерної форми гуманітарної допомоги	- посилення впливу місцевих служб гуманітарного реагування через об'єднані фонди (зокрема, CBPF) на процеси прийняття рішень - забезпечення представництва місцевих національних організацій в обговореннях гуманітарних політик і стратегій - прогрес у сфері гендерної рівності та результатів - масштабування ініціатив донорів щодо зменшення навантаження вимог/ відповідності та розподілу ризиків у своїх партнерствах
Багатосекторальна співпраця та інноваційні механізми фінансування	- розширення випереджувального фінансування та координації - поширення інноваційної моделі гуманітарного фінансування	- розвиток ініціатив щодо впровадження інноваційних інструментів гуманітарного інвестування

Джерело: сформовано на основі [4].

ких масштабах, у тому числі й шляхом розширення партнерств між різними суб'єктами гуманітарної системи;

по-четверте, забезпечення довгострокового фінансування сприятиме розвитку гнучких механізмів адаптації до криз;

по-п'яте, поширення інклюзивного підходу сприятиме зменшенню впливів факторів вразливості, підвищенню стійкості та зниженню ризиків, зокрема шляхом соціального захисту.

Трансформація гуманітарної системи вимагає двосторонніх/ спільних зусиль як від донорів, так і від гуманітарних організацій, цілеспрямованої взаємодії із кількома зацікавленими сторонами, підтримки національних урядів тощо. На національному рівні застосування відповідних важелів трансформації (табл.3) сприятиме залученню донорів, міжнародних гуманітарних організацій на двосторонній та колективній основі для забезпечення довгострокового якісного фінансування.

Гуманітарна система не є ринком у традиційному розумінні, відповідно, гуманітарні суб'єкти конкурують за доступ до впливу та коштів від донорів. Нерівні структури влади та перекошені економічні стимули стали серйозним гальмом у багатьох процесах реформ [13]. Від так, за значно меншого фінансування гуманітарна система потребує суттєвої де бюрократизації, радикального спрощення структур, процесів і процедур.

Стрімке зростання гуманітарних потреб у наслідок посилення конфліктів, змін клімату актуалізують запровадження комплексного підходу, спроможного сприяти забезпеченню узгодженості та взаємодоповнюваності між гуманітарною допомогою, заходами із розбудови стійкості та розвитку, забезпеченням миру безпосередньо. Шляхом зменшення першопричин гуманітарних криз, ризиків і вразливостей населення, через посилення координації та співпраці заради миру з'являється можливість зменшити гостроту наявного розриву між гуманітарними потребами та їх фінансуванням. У свою чергу це потребує координації між різними рівнями та суб'єктами гуманітарної діяльності [12], а саме:

системний моніторинг даних, їх контроль під час реалізації гуманітарних проєктів має бути частиною будь-якого проєкту, що фінансується донорами;

дії, спрямовані на сприяння миру та зменшення конфлікту в гуманітарному просторі, можуть бути реалізовані із відповідним мирним компонентом проєкту, за умови, що гуманітарні актори (національні агенції та організацій розвитку, неурядові організації) розуміють місцевий контекст та середовище конфлікту.

Розвиток взаємозв'язку між трансформованою системою гуманітарної допомоги, забезпеченням розвитком та підтриманням мирного середовища визначатиметься: (1) швидким наданням гуманітарної допомоги; (2) втручанням у відновлення, підтримку, профілактику

та розвиток для відновлення та покращення місцевих структур; (3) довгостроковими операціями для встановлення тривалого миру задля запобігання майбутніх гуманітарних криз.

Обмеженість гуманітарного фінансування актуалізує пошуки напрямів трансформації існуючої гуманітарної системи, нових (альтернативних, інноваційних) моделей, інструментів фінансування тощо. Традиційні практики гуманітарного фінансування передбачають нерівномірний розподіл серед гуманітарних установ та організацій, більша частина якого надходить від урядів обмеженої кількості країн із високим рівнем доходу, які мають власні пріоритети. Зміна національних політичних пріоритетів США — основного донора, що забезпечував у 2024 році 43% від загального гуманітарного фінансування [5], тільки посилює несталість міжнародного гуманітарного реагування.

Традиційна модель фінансування гуманітарної діяльності передбачає застосування проєктного підходу, що чітко визначає цільове призначення, а відтак, обмеження гнучкості та оперативності із урахуванням конкретного гуманітарного контексту. Проєктний підхід у сукупності із низькою спроможністю оперативної адаптації, наявністю різноманітних підходів, процедур, пріоритетів гуманітарного фінансування, які визначаються країнами-донорами, вплинули на значну фрагментацію гуманітарної системи. Хронічний і затяжний характер сучасних криз, з однієї сторони, а з іншої — перевага короткострокового гуманітарного фінансування (довгострокове фінансування не перевищує 20%), обмежують горизонт гуманітарного регулювання та планування. Якісне фінансування включає багаторічне (фінансування тривалістю 24 місяці і більше) та гнучке (нецільове та м'яке цільове) фінансування [11]. На відміну від проєктного фінансування, нецільове фінансування забезпечує гуманітарним організаціям максимальну гнучкість для реалізації гуманітарних та програм розвитку.

За існуючою практикою сьогодення гуманітарне фінансування розподіляється між значною кількістю гуманітарних організацій різного типу. Отримання найбільшого фінансування агентствами ООН (61% загального фінансування) у подальшому розпорошується на чисельні міжнародні та національні організації, що стають партнерами-виконавцями. Решта гуманітарного фінансування безпосередньо спрямовується на міжнародні організації (серед яких найбільші обсяги припадають на Міжнародний комітет Червоного Хреста — 1,8 млрд долл.), і лише 1% спрямовується безпосередньо на національні та місцеві громадські організації (основну частину свого фінансування вони отримують через субконтракти). Такий розподіл із перевагою прямого фінансування глобальних акторів сучасної гуманітарної системи призвів до значної фрагментації останньої.

Важливою характеристикою існуючої моделі гуманітарного фінансування є значна залежність від добровільності донорів (як державних, так і приватних). Відповідно, ефективність трансформації існуючої гуманітарної системи значною мірою залежить від досягнення спільних добровільних зобов'язань країн — членів міжнародних організацій, функцією яких є за-

безпечення гуманітарної діяльності; підвищення прозорості та підзвітності щодо гуманітарної допомоги; консолідації інноваційних методів гуманітарного фінансування тощо.

Незважаючи на певний прогрес механізми інноваційного гуманітарного фінансування продемонстрували потенціал, але не змінили основний спосіб фінансування гуманітарної діяльності, в якому грантове фінансування виступає каталізатором мобілізації фінансування від банків розвитку, приватних інвесторів, страхової галузі та кліматичного фінансування [17]. Проєкти із значним соціально-економічним впливом потребують розвитку імпакт-інвестування, однак у надзвичайних кризових умовах та надзвичайних ситуаціях оперативне залучення приватних інвесторів практично неможливе. Рішенням може стати застосування державних виплат за отримані результати, інвестування в акціонерний капітал компаній (у т.ч. державних), діяльність яких пов'язана із вирішенням гуманітарних питань (сектор охорони здоров'я, агробізнес тощо), що дозволить інвестору отримати фінансові та соціальні прибутки. Застосування зелених кредитів, окрім вирішення гуманітарних проблем, сприятиме посиленню стійкості та сталого розвитку. Розвиток приватного інвестування в гуманітарній сфері потребує застосування інструментів гарантії та страхування (особливо для високоризикових проєктів), введення страхового компоненту (особливо для проєктів з реагування на надзвичайні ситуації) сприятиме формуванню безпекових систем для бізнесу, вразливих громад на випадок непередбачуваних подій та катастроф. Гуманітарне фінансування все більше залежить від диверсифікації донорів гуманітарної допомоги, залучення нетрадиційних учасників: діаспори, що формують фонди швидкого реагування; релігійні фонди допомоги; благодійні фонди, що працюють із цифровими валютами; суверенні регіональні фонди тощо.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

За результатами проведеного дослідження визначено, сучасна гуманітарна система, існуючі механізми допомоги потребують трансформації задля задоволення зростаючих гуманітарних потреб. Запровадження інноваційних підходів для залучення приватного та державного капіталу передбачає застосування як принципово нових інструментів, так і їх комбінування із існуючими традиційними механізмами.

Важелями трансформації міжнародної гуманітарної системи в контексті досягнення цілей Grand Bargain 3.0 для досягнення якісного фінансування визначено: багаторічне планування в умовах затяжної кризи, гнучкість гуманітарного фінансування, якісний моніторинг та звітності щодо фінансування (на міжнародному рівні), адаптація національних гуманітарних систем до умов затяжних криз; застосування гнучкого фінансування для гуманітарних проєктів; вдосконалення систем моніторингу та національних систем звітності (на національному рівні). Посилення локалізації, розвиток потенціалу та залученості постраждалих громад забезпечується шляхом збільшення фінансування місцевих акторів та розширення їх участі у гуманітарних комісіях, дорадчих радах, агентствах кластерів; дебюрокра-

тизації; прогресу у накладних витратах без збільшення звітного навантаження; розширення залучення постраждалих громад; збільшення використання грошової та ваучерної форми надання гуманітарної допомоги (на міжнародному рівні), масштабування ініціатив донорів щодо зменшення навантаження вимог / відповідності та розподілу ризиків у партнерствах; проактивна позиція місцевих служб гуманітарного реагування (на національному рівні). Реалізація визначених важелів трансформації потребує застосування комплексного підходу, що сприяє забезпеченню узгодженості та взаємодоповнюваності між гуманітарною допомогою, заходами із розбудови стійкості та розвитку, забезпеченням миру.

Розвиток традиційної моделі гуманітарного фінансування (гранти, кредити) передбачає залучення нових фінансових інструментів (секьюритизація, хеджування, гарантування, акціонерний капітал, зелені кредити), диверсифікацію джерельної бази фінансування гуманітарних потреб (глобальні фонди, державно-приватне партнерство, нетрадиційні донори), що сприятиме більш ефективному використанню обмежених ресурсів для досягнення задач гуманітарного реагування. Застосування інноваційних підходів гуманітарного фінансування із залученням приватного капіталу сприятиме: скороченню гострого дефіциту гуманітарного фінансування, зміщенню його фокусу з короткострокових проєктів на користь довгострокового фінансування та міжсекторальної співпраці, у т.ч. шляхом розвитку публічно-приватного партнерства, покращенню якості фінансування, посиленню впливу громад для стимулювання розвитку постраждалих від кризи регіонів тощо.

Операційна система міжнародної гуманітарної системи постійно ускладнюється. В умовах невизначеності кризи виникають частіше, вразливість посилюється, відповідно, ще більша кількість людей будуть потребувати гуманітарної допомоги. Поглиблення геополітичної та гео економічної фрагментації вкрай негативно впливають на узгодженість будь-якої системи в сучасних координатах міжнародних відносин, у тому числі й гуманітарної. Звідси, актуальність досліджень проблем подальшої реконфігурації архітектури міжнародної гуманітарної системи буде й надалі тільки посилюватись.

Література:

1. Резнікова Н., Булатова О., Шепель О., Крикун В., Гридасова Г. У пошуках стратегічних ресурсів для забезпечення технологічного суверенітету: загрози і виклики відновленню в умовах загострення конфліктогенності. Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій. 2025. 3 (17), С. 193—203. <https://doi.org/10.32750/2025-0317>
2. Шнирков О., Чугаєв О. Економічна інтеграція України до ЄС в умовах російсько-української війни. Журнал Європейської Економіки Том 22. № 1 (84). С. 49—68. DOI: 10.35774/jee2023.01.048
3. ALNAP. Global Humanitarian Assistance report. 2025. URL: https://alnab.cdn.ngo/media/documents/GHA_Report_1306v4.pdf (дата звернення 06.01.2026)
4. ALNAP. The Grand Bargain 3.0 Implementation Agenda. 2024. URL: <https://alnab.org/help-library/>

[resources/grand-bargain-implementation-agenda/](https://alnab.org/help-library/resources/grand-bargain-implementation-agenda/) (дата звернення 06.10.2025).

5. ALNAP. The State Of The Humanitarian System. Full report. 2022. URL: <https://alnab.org/help-library/resources/2022-the-state-of-the-humanitarian-system-sohs--full-report/> (дата звернення 10.11.2024).

6. Baker J. Humanitarian capacity-building and collaboration: lessons from the Emergency Capacity Building Project. Overseas Development Institute Humanitarian Network Paper. 2014. No. 78. URL: https://odihpn.org/wp-content/uploads/2014/06/NP_78_web.pdf (дата звернення 06.10.2025).

7. Cavalcanti D. et al. Evaluating the impact of two decades of USAID interventions and projecting the effects of defunding on mortality up to 2030: a retrospective impact evaluation and forecasting analysis. The Lancet, 2025. Volume 406, Issue 10500, P. 283—294. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(25\)01186-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(25)01186-9)

8. Collinson S., Elhawary S. Humanitarian space: a review of trends and issues. Humanitarian Policy Group report. 2012. 32p.

9. Hilhorst D., Jansen B. Humanitarian Space as Arena: A Perspective on the Everyday Politics of Aid. Development and Change. 2010. Volume 41, Issue 6. pp. 1117—1139. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7660.2010.01673.x>

10. Hilhorst, D. Classical humanitarianism and resilience humanitarianism: making sense of two brands of humanitarian action. Journal of International Humanitarian Action. 2018. Volume 3 (15). <https://doi.org/10.1186/s41018-018-0043-6>

11. ICVA. Humanitarian Financing Landscape. 'Grab and Go' Pocket Guide. 2025. 18p. URL: https://www.icva-network.org/uploads/2025/04/ICVA-HF-Pocket-Guide-Humanitarian-Financing-Landscape_250410.pdf (дата звернення 06.10.2025).

12. Joireman S., Haddad F. The Humanitarian-Development-Peace Nexus in practice: building climate and conflict sensitivity into humanitarian projects, Current Opinion in Environmental Sustainability. 2023. Volume 62. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2023.101272>

13. Lilly, D. A Shrinking Humanitarian Marketplace. Time for Better Regulation. Centre for Humanitarian Action. 2024. 24p. URL: https://www.chaberlin.org/wp-content/uploads/dlm_uploads/2025/01/250123-humanitarian-marketplace-web-2.pdf (дата звернення 10.11.2025).

14. Lowcock M. What's wrong with the humanitarian aid system and how to fix it. Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. 2021. URL: https://reliefweb.int/report/world/what-s-wrong-humanitarian-aid-system-and-how-fix-it-remarks-under-secretary-general?gclid=Cj0KCQjw4NujBhC5ARIsAF4Iv6ey6e_m2mvctLYup9Q6N-c_zAhR97yE6J5HKKg3g1Kp-Y_g9Jnjl7nkaAvuFEALw_wcB (дата звернення 10.09.2025).

15. Lyzun M., Lishchynskyy I., Olena Dobrovolska O. Enhancing european partnership for sustainable development in the face of global conflicts: a comprehensive analysis and strategic framework. Customs Scientific Journal. 2024. № 1, p. 80—88. <https://doi.32782/2308-6971/2024.1.9org/10.>

16. OCHA. Global Humanitarian Overview 2022. URL: <https://www.unocha.org/publications/report/world/global-humanitarian-overview-2022-december-update-snapshot-31-december-2022> (дата звернення 10.09.2025).

17. ODI. Humanitarian Innovative Financing in fragile settings: Taking stock and charting the road ahead. HPG/ODI policy brief. 2024. URL: www.odi.org/en/publications/humanitarian-innovative-financing-in-fragile-settings-taking-stock-and-charting-the-road-ahead (дата звернення 10.10.2025).

18. Pryiatelchuk O., Tkachov Z. Innovation In Investment Banking As A Response To Global Challenges. Actual Problems of International Relations. 2024. 1 (160), P. 121—128. DOI: 10.17721/apmv.2024.160.1.121-128

19. Tennant, V., B. Doyle and R. Mazou Safeguarding Humanitarian Space: a Review of Key Challenges for UNHCR, UNHCR Policy. 2010. URL: <https://www.unhcr.org/media/safeguarding-humanitarian-space-review-key-challenges-unhcr-vicky-tennant-bernie-doyle-raouf> (дата звернення 10.11.2025).

References:

1. Reznikova, N., Bulatova, O., Shepel', O., Krykun, V. and Hrydasova, H. (2025), "In search of strategic resources to ensure technological sovereignty: threats and challenges to recovery in conditions of increased conflict", *Yevropejs'kyj naukovyj zhurnal Ekonomichnykh ta Finansovykh innovatsij*, vol. 3 (17), pp. 193—203. <https://doi.org/10.32750/2025-0317>

2. Shnyrkov, O. and Chugaev, O. (2023), "Economic integration of Ukraine into the EU in the conditions of the Russian-Ukrainian war", *Journal of European Economics*, Vol. 22, No. 1 (84), pp. 49—68. DOI: 10.35774/jee2023.01.048

3. ALNAP (2025), "Global Humanitarian Assistance report", available at: https://alnapp.cdngo.org/media/documents/GHA_Report_1306v4.pdf (data zvernennia 06.01.2026).

4. ALNAP (2024), "The Grand Bargain 3.0 Implementation Agenda", available at: <https://alnapp.org/help-library/resources/grand-bargain-implementation-agenda/> (Accessed 06.10.2025).

5. ALNAP (2022), "The State Of The Humanitarian System. Full report", available at: <https://alnapp.org/help-library/resources/2022-the-state-of-the-humanitarian-system-sohs--full-report/> (Accessed 10.11.2024).

6. Baker, J. (2014), "Humanitarian capacity-building and collaboration: lessons from the Emergency Capacity Building Project", *Overseas Development Institute Humanitarian Network Paper*, No. 78, available at: https://odihpn.org/wp-content/uploads/2014/06/NP_78_web.pdf (Accessed 06.10.2025).

7. Cavalcanti, D. (2025), "Evaluating the impact of two decades of USAID interventions and projecting the effects of defunding on mortality up to 2030: a retrospective impact evaluation and forecasting analysis", *The Lancet*, Vol. 406, Issue 10500, pp. 283—294. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(25\)01186-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(25)01186-9)

8. Collinson, S. and Elhawary, S. (2012), "Humanitarian space: a review of trends and issues", *Humanitarian Policy Group report*.

9. Hilhorst, D. and Jansen, B. (2010), "Humanitarian Space as Arena: A Perspective on the Everyday Politics

of Aid", *Development and Change*, Vol. 41, Issue 6, pp. 1117—1139. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7660-2010.01673.x>

10. Hilhorst, D. (2018), "Classical humanitarianism and resilience humanitarianism: making sense of two brands of humanitarian action", *Journal of International Humanitarian Action*, Vol. 3 (15). <https://doi.org/10.1186/s41018-018-0043-6>

11. ICVA (2025), "Humanitarian Financing Landscape. 'Grab and Go' Pocket Guide", available at: https://www.icvanetwork.org/uploads/2025/04/ICVA-HF-Pocket-Guide-Humanitarian-Financing-Landscape_-250410.pdf (Accessed 06.10.2025).

12. Joireman, S. and Haddad, F. (2023), "The Humanitarian-Development-Peace Nexus in practice: building climate and conflict sensitivity into humanitarian projects", *Current Opinion in Environmental Sustainability*, Vol. 62. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2023.101272>

13. Lilly, D. A (2024), "Shrinking Humanitarian Marketplace. Time for Better Regulation", *Centre for Humanitarian Action*, available at: https://www.chaberlin.org/wp-content/uploads/dlm_uploads/2025/01/250123-humanitarian-marketplace-web-2.pdf (Accessed 10.11.2025).

14. Lowcock, M. (2021), "What's wrong with the humanitarian aid system and how to fix it", *Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*, available at: https://reliefweb.int/report/world/what-s-wrong-humanitarian-aid-system-and-how-fix-it-remarks-under-secretary-general?gclid=Cj0KCQjw4NujBhC5ARIsAF4lv6ey6e_m2mvcTLYup9Q6N-c_zAhR97yE6J-5HKKg3g1KpY_g9Jnjl7nkaAvuFEALw_wcB (Accessed 10.09.2025).

15. Lyzun, M., Lishchynskyy, I. and Dobrovolska, O. (2024), "Enhancing european partnership for sustainable development in the face of global conflicts: a comprehensive analysis and strategic framework", *Customs Scientific Journal*, vol. 1, pp. 80—88. <https://doi.org/10.32782/2308-6971/2024.1.9org/10>.

16. OCHA. (2022), "Global Humanitarian Overview", available at: <https://www.unocha.org/publications/report/world/global-humanitarian-overview-2022-december-update-snapshot-31-december-2022> (Accessed 10.09.2025).

17. ODI. (2024), "Humanitarian Innovative Financing in fragile settings: Taking stock and charting the road ahead. HPG/ODI policy brief", available at: www.odi.org/en/publications/humanitarian-innovative-financing-in-fragile-settings-taking-stock-and-charting-the-road-ahead (Accessed 10.10.2025).

18. Pryiatelchuk, O. and Tkachov, Z (2024), "Innovation In Investment Banking As A Response To Global Challenges", *Actual Problems of International Relations*, vol. 1 (160), pp. 121—128. DOI: 10.17721/apmv.2024.160.1.121-128

19. Tennant, V., B. Doyle and Mazou, R. (2010), "Safeguarding Humanitarian Space: a Review of Key Challenges for UNHCR", *UNHCR Policy*, available at: <https://www.unhcr.org/media/safeguarding-humanitarian-space-review-key-challenges-unhcr-vicky-tennant-bernie-doyle-raouf> (Accessed 10.11.2025).

Стаття надійшла до редакції 14.01.2026 р.